

Opgave 3 Drie pensioenscenario's

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- De overheid kan door het begrotingstekort de premies verhogen voor de werkenden. Omdat zij stijgende lasten hebben, kan de solidariteit met de gepensioneerden afnemen 1
- De overheid kan ook besluiten de AOW-uitkeringen te verlagen waardoor de ouderen minder ontvangen (dan zichzelf hebben betaald). Daardoor komt de solidariteit tussen generaties onder druk te staan 1

13 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- Alleenstaanden:
 $(1128 - 1025) \times 12 \times 3,4 \text{ miljoen} \times 0,39 = \text{€ } 1,638936 \text{ miljard}$ 1
- Samenwonenden:
 $(843 - 745) \times 12 \times 3,4 \text{ miljoen} \times 0,61 = \text{€ } 2,439024 \text{ miljard}$
 Dit is een besparing van $1,638936 + 2,439024 = \text{€ } 4,07796 \text{ miljard}$
 Het begrotingstekort wordt niet gedicht 1

14 maximumscore 2

Denivellering

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Het belastingtarief in de eerste schijf zal stijgen waardoor het gemiddelde belastingpercentage van gepensioneerden met een (relatief) laag pensioeninkomen zal stijgen ten opzichte van de oude situatie vergeleken met gepensioneerden die ook een hoog pensioeninkomen hebben. Hierdoor worden de inkomensverschillen groter en is er sprake van denivellering.

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- Het te betalen belastingtarief stijgt van 19,2% ($37,1 - 17,9$) naar 29,6% ($37,1 - 7,5$). Zowel alleenstaanden als samenwonenden gaan 10,4 procentpunt meer belasting betalen in de eerste schijf 1
- Alleenstaanden:
 $(3,4 \text{ miljoen} \times 0,39) \times (1.128 \times 12) \times 0,104 = \text{€ } 1,86667 \text{ miljard}$
 Samenwonenden:
 $(3,4 \text{ miljoen} \times 0,61) \times (843 \times 12) \times 0,104 = \text{€ } 2,18198 \text{ miljard}$
 Het begrotingstekort daalt met $1,86667 + 2,18198 = \text{€ } 4,05 \text{ miljard}$ en daarmee wordt het gat niet gedicht 1

Opmerking

Als bij vraag 13 en 15 de 12 maanden zijn vergeten, maximaal 1 scorepunt aftrekken.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- In een hoogconjunctuur met een krappe arbeidsmarkt is er veel vraag naar arbeid waardoor ouderen die langer moeten werken ook een baan kunnen vinden / behouden waarbij jongere werkenden de extra vraag opvullen, waardoor de totale werkgelegenheid toeneemt 1
- Door de verhoging van de AOW-leeftijd zal het aanbod van arbeid structureel toenemen waardoor (gegeven de vraag) er een neerwaarts effect ontstaat op de lonen 1
- Hierdoor daalt de kostprijs en kunnen verkoopprijzen dalen waardoor de (internationale) concurrentiepositie verbetert, waardoor de productie kan toenemen en daarmee de vraag naar arbeid / werkgelegenheid 1